

Kvalitetsrapport läsåret 2015/2016

Järfälla Lärcentrum

Ansvarig för redovisningen: Ulrika Grönqvist/ Gunilla Önneby

1. Inledning

På Järfälla Lärcentrum (JLC) finns svenska för invandrare (sfi), teoretiska kurser på grundläggande och gymnasial nivå samt särskild utbildning för vuxna (Lärvux). Kurserna erbjuds på dag- och kvällstid samt som flex och kan läsas i olika studietakt. Sfi och svenska som andraspråk på grundläggande nivå erbjuds dessutom under sommaren. Särskilt stöd erbjuds liksom studie- och yrkesvägledning.

Grundläggande och gymnasial vuxenutbildning är konkurrensutsatt och en del av en större vuxenutbildningsregion. Kursutbudet presenteras i en kursportal som är gemensam för alla anordnare i Järfälla kommun. Lärcentrum är ensam utförare av sfi och Lärvux i kommunen. Lärcentrum tar emot elever från andra kommuner inom samtliga skolformer.

JLC leds av en rektor tillsammans med en biträdande rektor. Det finns en ledningsgrupp som består av de båda rektorerna, förstelärare samt ledarna för skolans olika Pedagogiska forum. Det finns totalt fyra Pedagogiska forum på skolan, två inom sfi och två inom grundläggande och gymnasial vuxenutbildning samt Lärvux. Det finns administrativ personal på 2,75 procent heltidstjänster. Antalet lärare (heltidstjänster) uppgick i april 2016 till 41,07. Av dessa var 35,27 behöriga.

Elever

Redovisning och analys av elevutvecklingen.

Tabell 1. Antal heltidsstudieplatser

	2015	2014	2013
Komvux	622	585	549
Svenska för invandrare	1293	1215	1364
Särvux	39	42	45

Källa: Skolans egen statistik

Antalet elever i sfi har ökat under de senaste åren även om det var en minskning mellan 2013 och 2014. Lärcentrum har ökat antalet elever på grundläggande och gymnasial vuxenutbildning i jämförelse med 2014. Antalet elever inom särskild utbildning för vuxna (Lärvux) har minskat mot föregående år.

Personal, kompetensutveckling och arbetsmiljö

Antalet lärare (heltidstjänster) uppgick i april 2016 till 41,07. Av dessa var 35,27 behöriga.

Tabell 2. Antal tjänster omräknat till heltidstjänster, antal lärare samt andel behöriga i procent. Källa: Skolans egen statistik.

År	Antal heltidstjänster	varav lärare, antal	varav andel behöriga lärare
2015	57,9	43,95	86,8 %
2014	53,6	42,46	87,8 %
2013	49,2	39,17	80 %

Förutom tillsvidareanställd personal har Lärcentrum haft ett antal tjänster på tidsbegränsade förordnanden. Lärcentrum har ökat antalet anställda de senaste åren till följd av ökningen av antalet elever på sfi. Mellan förra året och i år har ökningen av personal gällt ytterligare lärare, en studie- och yrkesvägledare samt modersmålsstöd-jare.

Personalen har i olika grad deltagit i fortbildning. Många lärare har genomgått ämnesfortbildning i sina ämnen. Lärare som ännu inte är fullt behöriga har under året genomgått komplettering för att bli fullt behöriga. De obehöriga uppmanas att på sikt läsa in formell lärarbehörighet. Utöver behörighetsgivande kurser har många deltagit i olika konferenser och seminarier. En grupp lärare har gått en kurs i handledning av lärarstuderande.

Lärcentrum har genomfört fyra gemensamma fortbildningsdagar under perioden. I de pedagogiska forumen har lärarna gemensamt gått en distanskurs i betyg och bedömning mot Karlstads universitet. De Pedagogiska forumen samt studiedagar under hösten 2015 har använts för att arbeta med kursen. Under våren 2016 har mycket fokus varit på de nya styrdokumenterna som kommer inom vuxenutbildningen. Som en del av det kollegiala lärandet och för att utveckla undervisningen, har lärarna besökt varandras lektioner och haft samtal och reflektioner i anslutning till dessa auskultationer.

Skolledning och studie- och yrkesvägledare har formella och informella nätverk för kompetensutveckling och fortbildning, bl.a. genom KSL, Kommunförbundet Stockholms län. Skolledningen har deltagit i olika konferenser anordnade av olika myndigheter.

Lärcentrum deltar i ett treårigt Erasmus+ Grundtvig-projekt med titeln "Speaking for Yourself" om muntlig kommunikation. Övriga deltagande länder är Island, Belgien och Spanien. I april medverkade två lärare från Lärcentrum i ett första Transnational Meeting i Spanien. På Lärcentrum finns en arbetsgrupp som läser och diskuterar relevant litteratur på området. Gruppen har också deltagit i utformandet av en enkät för lärare om hur de arbetar med muntlig kommunikation och bedömning av muntlig färdighet. Resultaten av enkäten har analyserats tillsammans med övriga länder.

Under våren 2016 arbetade ledning och personal fram en åtgärdsplan med anledning av Arbetsmiljökompassen hösten 2015. Fyra större förbättringsområden identifierades och ett antal aktiviteter kopplades till dessa. Områdena är införandet av en återkopplingskultur, mer samarbete och gemensam planering, auskultation samt gemensamma personalaktiviteter. Åtgärdsprogrammet kommer att arbetas med och följas upp på arbetsplatsträffar och i andra forum.

Elevhälsa

Lärcentrum har två studie- och yrkesvägledare som arbetar heltid. En speciallärare arbetar med särskilt stöd och är en resurs för samtliga elever och för personalen. Studie- och yrkesvägledarna arbetar nära Vägledningscentrum och dess studie- och yrkesvägledare.

Åtminstone två gånger per halvår genomförs elevkonferenser där elever som riskerar att inte få godkänt eller med andra svårigheter diskuteras. I dessa deltar skolledning,

studie- och yrkesvägledare, specialläraren samt lärare. Lärare genomför regelbundet utvecklingssamtal med sina elever.

Elevforum finns för att fånga elevernas synpunkter och behov samt följa upp arbetet med likabehandlingsplanen. Elevforum är till för alla elever och mötena som hålls en gång per månad leds av rektor och biträdande rektor.

Skolan har en plan mot diskriminering och kränkande behandling/likabehandlingsplan som revideras en gång per år. Planen revideras och vidareutvecklas utifrån enkätresultat och andra observationer. Där finns beskrivet hur verksamheten ska kartläggas, hur det främjande och förebyggande arbetet för likabehandling och mot kränkande behandling konkret ska bedrivas. Det finns vidare beskrivningar av hur åtgärder ska vidtas i händelse av kränkning/diskriminering samt en tydlig ansvarsfördelning mellan skolledning, personal och elever. Eleverna känner till likabehandlingsplanen och har blivit informerad om den vid kursstart.

Lokaler, teknik/läromedel

Lärcentrum hyr datorutrustning på ett leasingavtal som innebär att de byts ut när de är föråldrade, senast efter tre år. Smartboard finns monterade i de flesta klassrummen och lärarna har möjlighet att i klassrummet visa filmklipp och presentationer, googla för att hitta information mm. Lärcentrum hyr ipads som används i undervisningen. Utvecklingen går dock snabbt inom detta område och Lärcentrum behöver fortsättningsvis utveckla användningen och satsa på IT-utrustning för att bedriva bästa möjliga undervisning. Skolan saknar lärplattform men till hösten 2016 införs Vklass.

Det finns två datasalar och dessutom elevdatorer i en öppen yta. Lärcentrum har även installerat trådlöst nätverk och fler och fler elever tar med sin egen dator/ipad, iphone, vilket också medför att trycket på de publika studiedatorerna minskar.

Inom grundläggande vuxenutbildning, lärvux och sfi tillhandahåller Lärcentrum läromedel som eleverna får kvittera ut och återlämna vid avslutad kurs. Inom gymnasial vuxenutbildning bekostar eleverna sin egen litteratur men Lärcentrum tillhandahåller referenslitteratur.

Många upplever att undervisningslokalerna kunde vara bättre anpassade till undervisningen och att lokalerna inte är fullt ändamålsenligt utrustade. Lärcentrum har ont om arbetsrum och undervisningslokaler och har därmed problem att hantera expansionen på elev- och personalsidan Lärcentrum hyr lokaler på Mälargymnasiet. Behovet av fler undervisningslokaler stiger i och med att sfi växer. Behovet av arbetsplatser ökar också i och med att personalgruppen växer.

Sammanfattande bedömning av verksamhetens förutsättningar

Lokalerna och utrustningen behöver ses över kontinuerligt. Det finns brister. Behovet är tillgodosett när det gäller utrustning men många upplever att lokalerna är slitna, trånga och inte fullt ut ändamålsenliga. För att klara verksamheten kommer Lärcentrum även fortsättningsvis hyra klassrum av gymnasieskolorna

I och med att verksamheten utvecklas, elevantalet ökar samt att personalgruppen växer behöver Lärcentrum arbeta mycket med lokalförsörjning. Lärcentrum är beroende av elevintäkter och behöver mer aktivt arbeta med rekrytering av elever.

2. Vad är kvalitet?

Skolverket definierar kvalitet som en samlingsbeteckning för hur väl verksamheten

- uppfyller nationella mål,
- svarar mot nationella krav och riktlinjer,
- uppfyller andra uppsatta mål, krav och riktlinjer, förenliga med de nationella målen samt
- kännetecknas av en strävan till förnyelse och ständiga förbättringar utifrån rådande förutsättningar.

3. Hur Lärcentrum arbetar med kvalitet

Lärcentrums systematiska kvalitetsarbete utgår från följande styrdokument:

- Nationella; skollag, förordning, läroplan 2012 för vuxenutbildningen
- Kommunala; verksamhetsmål antagna av utbildningsnämnden, årlig plan mot diskriminering och kränkande behandling, plan för klagomålshantering samt skolans egna mål enligt arbetsplanen.

För verksamhetsåret 2015-16 fanns en arbetsplan framtagen. I den listas de områden som anordnaren ska arbeta med under året. Några av dessa handlar om konkretisering av styrdokumentet, stärka elevinflytandet, se över schemafrågor och hur skolan ska arbeta med sin stödverksamhet.

Kvalitetsarbetet på Järfälla lärcentrum styrs genom ett årshjul.

Vuxenutbildningens kvalitetsredovisning bygger på följande underlag:

Enkäter. Under våren genomförs KSLs stora elevenkät och under hösten genomför Lärcentrum sin egen enkät. Dessa går ut till alla elever på sfi, lärvux samt grundläggande och gymnasial vuxenutbildning. Två gånger per år genomförs dessutom en särskild kursenkät. Personalen får svara på en stor medarbetarundersökning vartannat år och varje år på en enkät om förutsättningar för att bedriva pedagogiskt arbete.

Enkät Likabehandling. En riktad elevenkät genomförs varje vår.

Elevforum. Skolledningen träffar elever en gång i månaden i ett forum där synpunkter, klagomål och förbättringsåtgärder kan lyftas fram av eleverna.

Medarbetarsamtal. Dessa genomförs en gång per år.

Betygsstatistik. Statistik samlas för alla skolformer. Kursbetyg jämförs med resultat på de nationella proven.

Vuxenutbildningens kvalitetsrapport har tagits fram i samarbete mellan ledning, medarbetare och elever. Bland annat ägnar verksamheten en dag i juni åt att utvär-

dera verksamhetsårets arbete utifrån olika typer av underlag. Denna sammanställning är ett resultat av skolans samlade engagemang.

Lärcentrum har lyckats öka svarsfrekvensen på KSLs elevenkät som genomförs varje år bland länets samtliga anordnare mot föregående år. Lärcentrum ligger dessutom över länsnittet både på sfi med 67,8 % (jmf länet 66,5 %) och på grund/gy 57,6 % (länet 55 %).

4. Resultat, måluppfyllelse och arbetet i verksamheten

4.1 Kunskaper

Fokusområden under 2015/2016 för att nå målen inom området Kunskaper.

Målet med den kommunala vuxenutbildningen är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja personlig utveckling. Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar. De som fått minst utbildning ska prioriteras. Skollagen kap 20 2 §

I skolans arbetsplan angav vi följande mål:

1. Fortsatt konkretisering av kursmål och kunskapskrav
2. Auskultation
3. Identifiera och hjälpa elever med särskilda behov
4. Ta fram underlag för individuella samtal på sfi

Pröva hur konkretisering fungerar i olika ämnen, kurser och grupper med olika språkliga nivåer. Gemensamt lärande genom klassrumsbesök. Problematisera/sortera i vad stöd kan gälla och hur det kan ske.

Så här har skolan arbetat för att nå målen inom området Kunskaper.

Elevernas förkunskaper och tidigare erfarenheter kartläggs genom kortare samtal och test innan de placeras på sfi eller en kurs i engelska, matematik och svenska som andraspråk på grundläggande nivå. På så sätt kan eleverna placeras i en lämplig undervisningsgrupp som motsvarar deras förkunskaper. Eleverna får kursplaneringar som varierar i form och innehåll mellan kurser.

Lärarna går igenom kursmålen vid kursstart och återkopplar därefter kontinuerligt till dem i undervisningen och i samband med olika övningar och moment. Det finns kurskonkretiseringar för att tydliggöra kraven. Lärarna har arbetat med att vidareutveckla och använda dem och arbetet med detta fortsätter.

Eleverna får i dialog med läraren kontinuerlig uppföljning av sin kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i ämnesplanerna/kursplanerna för respektive kurs. Lärarna upprättar individuella utvecklingsplaner och genomför utvecklingssamtal med eleverna. Utvecklingssamtalen är en utgångspunkt för att följa och stödja elevens kunskapsutveckling. I regel har lärarna individuella samtal med sina elever vid kursstart. Genom samtalen lär läraren känna eleverna och deras behov, tidigare erfa-

renheter och kunskapsnivå, vilket leder till bättre individualisering av undervisningen. De flesta lärare har även individuella utvecklingssamtal med eleverna under kursens gång. Under samtalen får eleverna veta hur de ligger till i förhållande till kunskapskraven. Läraren kan också identifiera behov av särskilt stöd under samtalen.

Lärarna strävar efter att individanpassa genom olikartade arbetsuppgifter på olika kunskapsnivåer, arbets- och examinationsformer. Även om det var en målsättning har det inte varit möjligt att lägga ut planerings- och undervisningsmaterial i någon lärplattform.

Elever har erbjudits stöd och extraanpassning. Elever med dyslexi har erbjudits särskilt stöd av speciallärare. Undervisande lärare, skolledning, studie- och yrkesvägledare samt speciallärare har beroende på orsak engagerat sig på individnivå.

Inom Bas erbjuds studiehjälper på modersmålet.

Lärarna på skolan har auskulterat hos varandra. Man har auskulterat hos kollegor som undervisar på samma eller annan nivå, i samma ämne eller i ett annat ämne. Enligt lärarna har det bidragit till större insikter om olika undervisningstekniker och förståelse vad man gör på olika nivåer. Det har också bidragit till pedagogiska samtal mellan kollegor kring innehåll och metoder. Ett tydligt önskemål är att få fortsätta med auskultation eftersom det är utvecklande, ger nya idéer och ökar medvetenheten om den egna undervisningen.

Vi anpassar undervisningen efter elevens särskilda behov i den mån vi kan och ber specialläraren om hjälp när det behövs. För många lärare är det svårt att bedöma vad elevernas svårigheter beror på och ett behov av fler speciallärare uttrycks. Fler stödtimmar – från speciallärare och andra lärare – efterfrågas generellt.

Lärarna kopplar lektionsinnehåll och läxor till kunskapskraven. Man talar kontinuerligt om målen i undervisningen i samband med olika uppgifter. Man kan exempelvis hänvisa till Skolverkets kursplan för sfi på olika språk. Dessa kursplaner kan användas som undervisningsmaterial. Lärarna har sammanställt kurskonkretiseringar för lärare i olika sfi-kurser.

Stor vikt läggs vid att konkretisera målen så att eleverna förstår dem. Matrisarbetet fortsätter men det är ett omfattande arbete.

Lärarna på Lärvox konkretiserar Skolverkets kurser och mål. De har skapat delkurser som har delgivits eleverna. Individuella anpassningar och undervisning utifrån varje elevs förmåga är basen i arbetet. Individuell utvecklingsplan med mål skrivs. Smartboard behövs på Lärvox, många elever med en stark visuell kanal kräver undervisning via bilder. Fler ipads med anpassade program önskas.

När ny elev kommer till Lärvox behöver lärarna ha ett utarbetat material för att se vilken kunskapsnivå samt behov av anpassningar som finns. Målet är att utarbeta det till nästa läsår.

Eleverna får respons på inlämnade arbeten och redovisade uppgifter. Detta sker skriftligt och/eller i samtal med eleven. Vad gäller elevers lärande och frekvensen av återkoppling sker det ofta. Eleven får återkoppling vid varje uppgift, både muntligt

och skriftligt. Diskussioner förs tillsammans med läraren både i grupp och enskilt kring studieteknik och metoder för lärande.Handledning erbjuds till eleverna.

Eleverna har möjlighet att byta kurs och komplettera. Om det visar sig att en elev har hamnat i en grupp som inte motsvarar dennes kunskaper har eleven möjlighet att byta grupp. De elever som inte når alla krav i slutfasen av en kurs har möjlighet att komplettera för att få ett betyg på sin kurs.

Elevernas resultat analyseras på arbetslagsmöten för att se resultaten i ett större sammanhang och för att kunna göra jämförelser över tid. Utifrån denna analys kan lärarna dra slutsatser om vad som fungerar bra och vad som kan göras bättre och hur detta påverkar elevernas resultat och kunskapsutveckling.

För elever som är i behov av särskilt stöd finns en speciallärare. Lärcentrum har provat att erbjuda separata stödtillfällen som varit schemalagda och erbjudits utöver den ordinarie undervisningen. Erfarenheten är att det är svårt att få de elever som behöver stöd att komma. I stället ger lärarna eleverna stöd efter behov och överenskommelser. Några lärare brukar använda en stund i slutet av ett lektionspass till att förklara mer och förtydliga. I vissa fall erbjuds också informell möjlighet till närvaro på dubbla lektioner.

Några undervisningsgrupper är stora och det kan vara svårt att individualisera i dessa. Många kurser har få elever och därför blir samundervisning ett måste. Det innebär färre genomgångar samt mindre gemensam problemlösning och diskussioner. För att möta elevers olika behov anpassas uppgifter. Elever som behöver mer utmanande uppgifter får det.

Lärcentrum erbjuder modersmålsstöd på persiska, dari, tigrinja, sorani, arabiska och somaliska. Forskning visar att elevernas inläring underlättas när de får modersmålsstöd. Modersmålsstödet har varit värdefullt för vissa elever som det nu har lossnat för.

Skolan har påbörjat alfabetisering på modersmålen arabiska, somaliska, tigrinja och dari som komplettering till alfabetisering på svenska.

Studieplaner för elever på grundläggande och gymnasial nivå görs med studie- och yrkesvägledare på Vägledningscentrum. Studie- och yrkesvägledaren på Lärcentrum hjälper dessa elever under studietiden med olika frågor samt upprättar individuella studieplaner för elever på sfi och lärvux.

Lärcentrum startade hösten 2014 gymnasiala kurser med tioveckorsupplägg. Lärare vittnar om svårigheter med att hinna med allt innehåll som ämnesplanerna föreskriver och vissa arbetsätt som tar tid hinns inte med. En följd av detta är att arbetet med interaktion i klassrummet ofta måste minimeras.

Mått, mål, resultat och måluppfyllelse

Följande resultat finns för Lärcentrum i KSLs elevenkät bland elever på sfi samt grundläggande och gymnasial nivå. Medelvärdet på skalan 1-5 anges där 5 är högst.

Tabell 3a. Frågor ur elevenkäten Sfi/Sfx

Frågor från enkäten:	Andel elever som instämmer helt eller ganska mycket		
	2016	2015	2014
Mina lärare förklarar så att jag förstår.	4,5	4,4	4,5
Mina lärare gör så att jag vill lära mig mer.	4,7	4,4	4,4
Mina lärare berättar vad jag måste kunna för att få betyg.	4,5	4,3	4,2
Jag är nöjd och kan rekommendera min skola till andra.	4,4	4,2	4,2
Jag får den hjälp jag behöver.	4,6	4,4	4,4
Mina lärare ger mig snabbt besked efter inlämningsuppgifter och prov.	4,3	Ingen mätning gjordes	Ingen mätning gjordes

Källa: KSLs årliga elevenkät i länet.

Tabell 3b. Frågor ur elevenkäten Grund/Gy

Frågor från enkäten:	Andel elever som instämmer helt eller ganska mycket		
	2016	2015	2014
Mina lärare förklarar så att jag förstår.	4,5	4,5	4,5
Mina lärare är bra på att väcka intresse och får mig att vilja lära mig mer.	4,6	4,5	4,4
Mina lärare berättar vad som krävs för att uppnå olika betyg.	4,4	4,4	4,4
Mina lärare ger mig snabbt besked efter inlämningsuppgifter och prov.	4,3	4,3	4,3
Jag kan rekommendera min skola till andra.	4,5	4,2	4,2
Jag får den hjälp jag behöver.	4,5	4,3	4,3

För grundläggande och gymnasial vuxenutbildning instämmer de flesta i att deras lärare förklarar så att de förstår, att läraren är bra på att väcka intresse och får en elev att vilja lära mer samt att läraren berättar vad som krävs för att uppnå vissa betyg. Majoriteten tycker också att de får snabbt besked efter inlämningsuppgifter och prov samt att de får det stöd de behöver. Majoriteten är också beredd att rekommendera sin skola.

För sfi/sfx vuxenutbildning instämmer majoriteten i att deras lärare förklarar så att de förstår, att läraren gör så att elever vill lära mer samt att man får den hjälp/det stöd man behöver. Majoriteten instämmer också i att läraren berättar vad man ska uppnå för att kunna få ett betyg. Majoriteten är också beredd att rekommendera sin skola.

Analys

Måluppfyllelsen är god. Kurskonkretiseringar finns, lärare dokumenterar elevernas framsteg, genomför samtal och ger fortlöpande återkoppling. Skolan fortsätter att

utveckla arbetssätt och metoder för att eleven ska veta var han/hon befinner sig i sitt lärande.

Det erbjuds stöd utanför klassrummet och lektionstid men få elever har utnyttjat denna möjlighet. Schemalagd tid har funnits i engelska, svenska som andraspråk och matematik. Många lärare hjälper och stödjer i stället elever i anslutning till lektionerna. Skolan kartlägger och arbetar aktivt med att skapa en bild av elevernas behov och studieförutsättningar. Men det finns en utvecklingspotential vad gäller att identifiera elever med stödbehov.

Många elever behöver förbättra sin studieteknik. De måste fortsätta träna sin läsförmåga. Man kan ha små delmål varje dag för att lära in studieteknik. Det kommer de också ha nytta av inför vidare studier. Lärcentrum behöver också göra eleverna bekanta med lättlästa böcker. Via bibliotekets hemsida kan man lyssna på böcker. Lärcentrum har en bokvagn där elever kan låna lättlästa böcker.

Åtgärder

Lärcentrum genomför en rad insatser för att nå läroplansmålen och ser många av dem som ett fortlöpande utvecklingsarbete över tid.

För att öka måluppfyllelsen behöver Lärcentrum arbeta vidare med att utveckla förtydligandet av mål och kunskapskrav, fortbildning kring bedömning samt gemensam bedömning vid testtillfällen som gör lärarna mer objektiva och utveckla arbetet med bedömning och återkoppling. Lärcentrum har också som en del av det systematiska uppföljningsarbetet och utvecklingen av elevinflytandet arbetat med hur utvecklingssamtalen kan utvecklas. Genom kursen betyg och bedömning från Karlstads universitet utvecklar alla lärare sin kompetens i formativ bedömning.

Bedömningen är att enheten har god måluppfyllelse när det gäller elevernas nöjdhet med kvaliteten på undervisningen. KSLs elevenkät 2016 innehåller fem påståenden om lärandet, se tabell 3a respektive 3b ovan. Majoriteten av eleverna är nöjda. Lärcentrum ligger över 4 i alla medelvärden.

Lärarna på Lärcentrum genomför varje halvår enkäter i sina elevgrupper. Även i denna enkät är resultaten goda. Eleverna är nöjda med sin undervisning, de menar att läraren förklarar så att hon/han förstår och att läraren är bra på att väcka intresse och få eleven att vilja lära mer. Lärcentrum ligger generellt lägre när det gäller elevernas förståelse av mål och hur långt de har kommit mot målen, stöd i undervisningen samt möjlighet att påverka, varför ett större fokus måste läggas på dessa delar i skolans fortsatta utvecklingsarbete.

Stöd är ett utvecklingsområde på Lärcentrum. Idag erbjuds stöd under lektionen, särskilda schemalagda stödtimmar, digitala hjälpmedel och program, utökad provtid, speciallärare etc. Men många lärare känner att de saknar tid och kompetens att hjälpa alla elever med behov av stöd. Många kurser går över en relativt kort period (7 resp 10 veckor) vilket gör att tiden för särskilda insatser minskar. En utmaning är därför att fånga upp elever som har svårigheter tidigt särskilt när de går kortare kurser eller delkurser.

Sammanfattningsvis är det höga värden men det är ändå viktigt att fortsätta utveckla lärandet i positiv riktning. Lärcentrum ska fortsätta utveckla modersmålsstödet för att kunna föra diskussioner om undervisning och lärande och öka metakognition och kritiskt tänkande.

4.2 Normer och värden

Fokusområden under 2015/2016 för att nå målen inom området Normer och värden.

Utforma utbildningen i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna.

”Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.” Skollagen 5 kap 3 §

”... bedriv(a) ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av /.../ elever.” Skollagen 6 kap 6 §

I skolans arbetsplan angav vi följande mål:

1. Likabehandlingsplanen ska synas mer i undervisningen.

Lyfta goda exempel. Diskutera metoder och arbetssätt för att levandegöra skolans likabehandlingsplan.

Så här har skolan arbetat för att nå målen inom området Normer och värden.

Eleverna har fått information om och diskuterat skolans plan och mål mot diskriminering och kränkande behandling.

Skolan har en krisgrupp och handlingsplaner finns upprättade för exempelvis kränkande behandling/mobbning, hot, våld och misshandel. Inför den årliga revideringen av planen mot diskriminering och kränkande behandling genomförs en elevenkät i syfte att ringa in utvecklingsområden.

Lärcentrum har haft en utvecklingsgrupp som tagit fram material för hur lärare kan arbeta med lika behandling i klassrummet. Skolan har också haft en särskild temadag kring dessa frågor. Likabehandlingsveckan var uppskattad av eleverna och personalen. Alla var delaktiga i arbetet och eleverna fick skapa egna material och samtala om ämnet i helklass och mindre grupper. Likabehandlingsveckan bör vara återkommande varje termin. Önskemål om att den ska omfatta hela skolan och bör ligga i terminsplaneringen så att hela verksamheten kan delta.

Värdegrunden hålls levande i de arbetsformer och det innehåll i kurserna som lärarna genomför med sina elever. Under introduktionsveckan för nya elever presenteras och diskuteras likabehandlingsplanen och värdegrundsfrågor i allmänhet. Vi framför att vi gärna tar emot klagomål och synpunkter och redogör för händelseförloppet vid sådana. Lärcentrum försöker ha ett öppet klimat och omedelbart eller skyndsamt hantera frågor av detta slag. Värdegrundsfrågorna ska vara en ständig dialog – det är vi som är i lokalerna som skapar vårt gemensamma klimat. Eleverna har också formuler-

rat trivselregler för att främja arbetsro och trivsel i klassrummet. Dessa tas upp under kursstarter, på Elevforum och återkommande i klassrummen.

Eleverna på Lärcentrum besvarar årligen en enkät med frågor kring likabehandling. Frågorna reviderades inför enkäten i maj 2016 och resultatet kan därför inte direkt jämföras med de föregående åren. Resultatet är mycket positivt. De allra flesta elever upplever skolan som trygg. Vi behöver dock öka andelen elever som svarar positivt på följande frågor:

- Vi har pratat på lektionerna om vad vi kan göra om det finns mobbning, kränkning eller diskriminering” (67%)
- Jag vet vem jag kan prata med om jag eller någon annan känner sig mobbad, kränkt eller diskriminerad” (60%).

Vid varje Elevforum är likabehandlingsplanen en punkt på dagordningen. Kartläggningen under våren 2016 visar att det finns fortsatt arbete att göra samtidigt som eleverna beskriver att de upplever sin skolmiljö som trygg. Under verksamhetsåret 15/16 har det rapporterats relativt få fall av kränkningar eller trakasserier.

Mått, mål, resultat och måluppfyllelse

Följande resultat finns för Lärcentrum i KSLs elevenkät bland elever på sfi samt grundläggande och gymnasial nivå. Medelvärde på skalan 1-5 anges där 5 är högst.

Tabell 4a. Frågor ur elevenkäten Sfi/Sfx

Frågor från enkäten:	Andel elever som instämmer helt eller ganska mycket		
	2016	2015	2014
Jag behandlas bra av mina lärare.	4,7	4,6	4,5
Jag behandlas bra av andra elever.	4,5	4,4	4,5
Det är arbetsro på lektionerna	4,2	3,9	3,7
Jag känner mig trygg i skolan.	4,6	Ingen mätning gjordes	Ingen mätning gjordes
Jag vet vem jag ska vända mig till om jag inte känner mig trygg.	4,3	Ingen mätning gjordes	Ingen mätning gjordes

Källa: KSLs årliga elevenkät i länet.

Tabell 4b. Frågor ur elevenkäten Grund/Gy

Frågor från enkäten:	Andel elever som instämmer helt eller ganska mycket		
	2016	2015	2014
Jag behandlas bra av mina lärare.	4,7	4,6	4,6
Jag behandlas bra av andra elever.	4,5	4,3	4,4
Det är arbetsro på lektionerna	4,3	4,3	4,2
Jag känner mig trygg i skolan.	4,5	Ingen mätning	Ingen mätning

		gjordes	gjordes
Jag vet vem jag ska vända mig till om jag inte känner mig trygg.	4,3	Ingen mätning gjordes	Ingen mätning gjordes

Källa: KSLs årliga elevenkät i länet.

Bedömningen är att enheten har god måluppfyllelse när det gäller normer och värden. KSLs elevenkät 2016 innehåller tre påståenden om normer och värden, se tabell 4a respektive 4b ovan. Majoriteten av eleverna är nöjda. Lärcentrum ligger över 4 i alla medelvärden. Resultaten har förbättrats inom samtliga områden utom ett där det är oförändrat mot 2015.

Analys

Resultatet är mycket positivt. De allra flesta elever upplever skolan som trygg. Skolledningen behöver synas tydligare i verksamheten och skolans personal behöver lyfta de olika diskrimineringsgrunderna så att fler förstår vad diskriminering innebär och inte bara känner till lagen om diskriminering. Planen lyfts och diskuteras under Elevforum men några lärare säger att den även måste tas upp mer aktivt i undervisningen.

Utifrån bland annat KSL-enkätresultaten (se tabell 4a och 4b) ser vi att eleverna i högre grad vet vart de ska vända sig med vilka frågor.

Åtgärder

Skolans mål utifrån enkätresultatet

Alla ska känna till Likabehandlingsplanen, dess innehåll och innebörd

- Planen ska finnas med i den allmänna informationen om Lärcentrum som alla elever får vid kursstart. Vi ska översätta den till flera språk. Den ska också ligga på Lärcentrums hemsida.
- Skolans likabehandlingsplan och de lagar och regler som den vilar på ska synas mer i undervisningen. Lärarna ansvarar för att informera eleverna om Likabehandlingsplanens innehåll och vad den innebär. Information till eleverna ges i varje kurs och vid minst två tillfällen, vid terminsstart och under terminen.
- Likabehandlingsplanen ska också fortsättningsvis ha stort utrymme på Elevforum. Skolledningen både informerar om planen och ställer frågan om förekomsten av kränkande behandling.
- När likabehandlingsenkäten går ut till alla elever ska ord och definitioner förklaras på enkäten så att alla elever har möjlighet att förstå enkätens frågor rätt.

Alla elever ska känna till skolans rutiner vid kränkande behandling. Rutinerna ska användas när man upptäcker eller blir utsatt för kränkande behandling.

- Lärarna informerar eleverna vilka rutiner som finns på skolan när någon känner sig kränkt. Rutinerna syns tydligt i skolans Likabehandlingsplan och på hemsidan.

4.3 Elevernas ansvar och inflytande

Fokusområden under 2015/2016 för att nå målen inom Elevernas inflytande och ansvar.

Varje elev tar ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö.

Varje elev ges inflytande och utövar inflytande över sin utbildning och skolans inre arbete.

”... elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem.” Skollagen 4 kap 9 §

I skolans arbetsplan angav vi följande mål:

1. Synliggöra elevinflytandet
2. Utveckla engagemanget i Elevforum
3. Säkerställa bättre svarsfrekvens på elevenkäter
4. Förtydliga kommunikationsvägar

Diskutera elevinflytande, vad det innebär och hur eleverna kan bli medvetna hur de kan utöva inflytande. Hitta former för att göra elever mer aktiva och medansvariga i sitt lärande. Aktiviteter för att fler ska delta, öka motivationen att delta etc. Ge tydlig återkoppling på vad som händer med det som framför i Elevforum. Ha särskilda diskussionsfrågor till varje Elevforum etc. Se över hur svar samlas in, tidpunkten för enkäter, omarbeta innehållet i enkäterna etc. Vem ansvarar för vad, till vem vänder man sig med frågor, klagomål etc.

Elever ska vara delaktiga och ha inflytande i sin utbildning. Varje elev ska ha kunskap om målen och kunskapskraven. Därtill ska eleven veta hur han/hon står i relation till målen. Eleven ska få återkoppling på sina insatser på ett sådant sätt att det främjar en fortsatt och fördjupad inläring.

Så här har skolan arbetat för att nå målen inom Elevernas inflytande och ansvar.

Lärarna samtalar fortlöpande med eleverna om vikten av att ta ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö och att närvaro möjliggör för eleven att lyckas med sina studier.

Lärarna har lagt vikt vid att lyssna in elevernas synpunkter, medvetandegöra demokratiska former, tillfällen och situationer när eleverna kan påverka innehåll och arbetssätt.

Skapa mall för elevråd – prata mer om innehållet i undervisningen, skolmiljön, kurskamrater

Skolan erbjuder tolk på elevforum för studieväg 1.

I informationsmaterial och på skyltar utanför arbetsrum står vem som gör vad, vem som ansvarar för vad.

Studie- och yrkesvägledaren på Lärcentrum ansvarar för individuella studieplaner för elever på sfi och Lärsvux. Vägledningscentrum upprättar studieplaner för alla elever på grundläggande och gymnasial nivå. I starten av kurserna gör läraren ofta en kartläggning genom samtal och tester av respektive elevs kunskapsnivåer inom ämnet. Lärare och elev gör en fördjupad studieplanering i den aktuella kursen utifrån elevens mål och bakgrund. Lärare och elev sätter gemensamt upp elevens målsättning med kursen utifrån ämnesplan/kursplan och kunskapskraven i kursen samt elevens tidigare erfarenheter och behov. Studieplaneringen ska bidra till att eleven blir mer delaktig och får större inflytande över sina studier. Arbetet med den individuella studieplaneringen följs upp i de individuella samtal som lärare och elev har under kursens gång samt under betygssamtalen. Många lärare ger uttryck för att det är viktigt att sätta tydligare gemensamma förväntningar på krav och innehåll i kursen mellan lärare och elev.

En studie- och yrkesvägledarens arbete ingår informationsmöten med elever i grupp och enskilda samtal/vägledningsmöten. Vägledare finns som resurs när det gäller frågor som rör CSN, studieplanering och studiemotivering samt deltar även i konferenser där frågor om elevernas närvaro och resultat diskuteras.

Lärcentrum eftersträvar att det ska finnas tydlig information om vem man ska vända sig till och vilka kontaktuppgifter all personal har. Vid introduktioner är rektor med för att tala om vikten av elevinflytande och att det sker på ett organiserat sätt. Mötet mellan personal och elev är det centrala för att reda ut oklarheter i samband med klagomål. Inkomna klagomål till skolledningen dokumenteras och åtgärdsplan upprättas via två-, tre- eller flerpartssamtal. Uppföljning och återrapportering sker inom två veckor och därefter enligt åtgärdsplan eller efter behov.

Vid klagomål på lärares undervisning följs det alltid upp med samtal med läraren för att undersöka vad det handlar om, vilket vanligtvis följs upp av ett samtal mellan läraren och eleven som framfört klagomål, för att få en god möjlighet att förstå varandra och på bästa sätt hitta lösningar. För att minska klagomål på bedömning har många lärare under året arbetat med att bli tydligare i kommunikationen av kraven och målen för de olika kurserna samt hur bedömning och betygsättning går till.

Det pågår ett ständigt samtal mellan lärare och elever kring förbättringar. Lärarna arbetar med anpassning av uppgifter för elevers olika behov. Exempelvis kan studier ske i egen takt, examinationer kan anpassas efter respektive elevs kunskapsutveckling. Elever kan även få mer tid i samband med provsituationer.

Vid elevuppföljning diskuteras arbetet med elever i behov av stöd för att bättre nyttja erfarenheter och resurser. På skolan finns speciallärare. Pedagogiskt stöd vid sidan av ordinarie undervisning erbjuds av många lärare via exempelvis handledning och särskild resurstid.

Elevernas bereds möjlighet att utöva inflytande och deltagande på ett mer formellt sätt genom Elevforum. Rektor är med på introduktioner och presenterar Elevforum och dess funktion. Protokoll skrivs, vilka skickas ut till all personal samt anslås på anslagstavlor.

Lärsvux har egna klassråd.

BAS har arbetat med klassråd i gruppen. Dessa genomförs en gång i veckan gemensamt mellan lärare och elever. Frågor ställs om vad eleverna har lärt sig och hur veckan har varit.

Lärcentrum har arbetat med tydlighet i kontaktinformation så att alla elever alltid vet vart de ska vända sig. I varje klassrum ska det finnas kontaktuppgifter till all personal samt till rektor och informationen ska också vara tydlig i allt informationsmaterial.

Mått, mål, resultat och måluppfyllelse

Följande resultat finns för Lärcentrum i KSLs elevenkät bland elever på sfi samt grundläggande och gymnasial nivå. Medelvärde på skalan 1-5 anges där 5 är högst.

Tabell 5a. Frågor ur elevenkäten Sfi/Sfx

Frågor från enkäten:	Andel elever som instämmer helt eller ganska mycket		
	2016	2015	2014
Vi elever kan vara med och bestämma vad vi ska göra på lektionerna.	3,7	3,7	3,6
Mina erfarenheter används i undervisningen.	4,2	3,9	3,6
Jag vet vem jag kan kontakta om jag har synpunkter eller klagomål.	4,1	3,8	3,7

Källa: KSLs årliga elevenkät i länet.

Tabell 5b. Frågor ur elevenkäten Grund/Gy

Frågor från enkäten:	Andel elever som instämmer helt eller ganska mycket		
	2016	2015	2014
Jag är nöjd med mitt inflytande på utbildningen.	4,2	4,2	4,1
Jag får välja hur jag redovisar mina kunskaper.	4,2	4,2	4,1
Jag vet vem jag kan kontakta om jag har synpunkter eller klagomål.	4,3	4,2	4,1

Källa: KSLs årliga elevenkät i länet.

På sfi/sfx är det fler som anser att deras erfarenheter används i undervisningen jämfört med föregående år. Det är också fler som vet vem de kan kontakta om de har synpunkter eller klagomål. Däremot går sfi/sfx under 4 när det handlar om att vara med och bestämma innehållet på lektionerna.

Majoriteten av eleverna på grundläggande och gymnasial vuxenutbildning anser att de har inflytande på undervisningen och att de kan välja hur de redovisar sina kunskaper. Majoriteten anger också att de vet vart de ska vända sig med synpunkter eller klagomål.

Resultaten från enkäterna diskuteras under arbetsplatsträffar, pedagogiska forum och utvärderingsdagar med frågeställningar som; Hur kan vi förbättra resultatet? Behöver vi synliggöra inflytande – inom vilka områden och på vilket sätt inflytande kan ske? Är eleverna medvetna om vilket inflytande de har nu? Enheten kommer också att

fortsätta arbetet med elevinflytande och göra de studerande mer aktiva i sin egen studieplanering och sitt lärande.

Lärcentrum har lyckats öka svarsfrekvensen på KSLs elevenkät som genomförs varje år bland länets samtliga anordnare mot föregående år. Lärcentrum ligger dessutom över länsnittet både på sfi med 67,8 % (jmf länet 66,5 %) och på grund/gy 57,6 % (länet 55 %).

Analys

Elevinflytande sker genom att lärare och skolläring kontinuerligt förmedlar och skapar ett öppet klimat där vi berättar om elevernas rättigheter och våra önskemål till interaktion. Vi går igenom likabehandlingsplanen och de aktuella styrdokument som påverkar utbildningen. Lärare och elever har kontinuerligt samtal. Lärcentrum har en hög grad av tillgänglighet via receptionen där eleverna alltid är välkomna att förmedla sina önskemål och klagomål. Elevforum träffas en gång per månad och där finns elevrepresentanter från olika nivåer och grupper. Under kursens gång får elever vara med och påverka tidsfördelning, uppgifter, examinationsformer och innehåll. Eleverna har också pedagogiskt inflytande genom de utvärderingar som genomförs, dels i olika kurser och dels på övergripande nivå. Utvärderingarna går igenom i medarbetarsamtal och under gemensamma utvärderingsdagar.

Måluppfyllelsen är medelgod. Lärcentrum har dålig svarsfrekvens på enkäter. Elevforum saknar också representation från stora elevgrupper på skolan. Elever uttrycker också att de saknar återkoppling på vad resultatet blir av det som framförs på Elevforum och andra forum.

Åtgärder

Representationen i Elevforum är inte representativ för skolan i sin helhet och det är relativt få elever som väljer att delta i Elevforum. Skolläringen har skickat ut dagordning till mötena en vecka innan och anslagit både kallelse och protokoll på anslagstavlor runt om i skolan. Fler insatser behöver göras för att få fler att engagera sig i Elevforum. För att öka motivationen behöver det synliggöras att elevernas synpunkter tas på allvar och elever behöver få återkoppling på vad som händer med synpunkter som framförs på Elevforum.

Vid varje introduktion presenteras hur man går till väga för att komma in med synpunkter. Genom detta har klagomålen i högre utsträckning inkommit till den part som kan påverka detta. Exempelvis har frågor som rör undervisning eller betyg i högre grad lösts direkt i kommunikation mellan lärare och elev. Trots detta finns det behov av att ytterligare förtydliga kommunikationsvägar och ansvar för olika frågor i verksamheten. Lärcentrum behöver fortsätta att tydliggöra för eleverna vart de ska vända sig med olika frågor.

Studie- och yrkesvägledaren på Lärcentrum vittnar om att alla elever inte har en individuell studieplan och att det behövs mycket resurser för att söka upp elever som inte självmant söker sig till vägledning. Sedan hösten 2015 finns två studie- och yrkesvägledare på Lärcentrum.

4.4 Utbildningsval - Arbete och Samhällsliv

Fokusområden under 2015/2016 för att nå målen inom Utbildningsval.

Samverka med arbetslivet, högskolor och samhället i övrigt.

Studie- och yrkesvägledarens roll i elevernas studieplanering ska stärkas.

I skolans arbetsplan angavs följande mål:

1. Starta fler sfi med yrkesinriktning/arbetslivsinriktning.

Välfärdsjobb, samarbete med gymnasieskolorna

Så här har skolan arbetat under året för att nå målet inom området Utbildningsval – arbete och samhällsliv

Vägledningssamtal med syv erbjuds, felval åtgärdas, samtal om att förlänga studietiden och förändringar i studieplanen sker.

Lärcentrum har två studie- och yrkesvägledare. Vid inskrivningen på sfi fyller alla elever i en individuell studieplan (ISP). Studie- och yrkesvägledarna kartlägger vilka elever på sfi som saknar studieplan sedan tidigare och upprättar en plan med dem. Enligt vägledarna har de flesta eleverna på sfi nu en ISP men att det är svårt att hålla reda på dem eftersom de byter grupper. Det är viktigt att tidigt komma igång med vägledning på sfi och inte att vänta tills de är på kurs D. Lärcentrum arbetar för att gå över till en digital ansökan till sfi. När personer gör en ansökan digitalt i Alvis blir det automatiskt en ISP för den uppfyller kraven. Inga ISP görs på BAS. Lärcentrum erbjuder s.k. webbstuga för att hjälpa elever att söka kurser på grund och gymnasium. Studie- och yrkesvägledarna träffar olika elevgrupper och erbjuder både droppin-tider och bokade besök.

Praktiksamordnare och studie- och yrkesvägledare finns som viktiga resurser. Lärcentrum strävar efter att få in fler elever i praktik. Ett annat utvecklingsbehov är att öka språkinläringen under elevernas praktikperioder. Lärcentrum fick under 2014 utvecklingsmedel från Skolverket för att utveckla detta. Trots en målsättning att integrera undervisningen med arbetsplatspraktiken är kopplingen ofta svag i praktiken.

All sfi-undervisning på skolan innehåller någon typ av arbetslivsorientering och samhällsorientering. Ofta ligger det på den enskilda läraren att utveckla sådana delar i undervisningen. Arbetslivsorientering förekommer även på andra nivåer inom undervisningen i svenska som andraspråk.

Lärcentrum erbjuder en köksutbildning på 20 veckor, vilken består av valda delar av gymnasiets treåriga restaurangutbildning i kombination med studier i sfi. Eleven har praktik på restaurang eller i skolkök två dagar i veckan. Många erbjuds arbete på sina praktikplatser efter avslutad utbildning. Övriga fortsätter i regel på sfi eller på andra nivåer inom svenska som andraspråk.

Under hösten 2015 började Lärcentrum ordna sfi för Välfärdsjobbare. Eleverna erbjuds specialanpassade studier upp till 25% och skolan har använts sig av en lärplattform som stöd för elever och lärare.

Lärcentrum har också erbjudit en fastighetsutbildning för välfärdsjobbare i samarbete med ett privat utbildningsföretag, Yrkesakademin. Upplägget har inneburit att Lärcentrum ordnat undervisning i svenska som andraspråk en förmiddag i veckan medan Yrkesakademin har tagit hand om yrkesintroduktionen på eftermiddagen.

Lärcentrum bedriver också sedan ett antal år Sfinx som är en yrkesinriktad utbildning i svenska med syfte att tillvarata nyanlända ingenjörers kompetens så att de snabbt kommer ut i arbetslivet i sina yrken. Samarbete finns med KTH. Det finns också ett särskilt mentorskapsprojekt i samarbete med Sveriges ingenjörer. Studiebesök görs under hela utbildningen. Enligt en uppföljning av etablering för deltagare i sfi och sfx i Stockholm (Sweco 2014) leder sfx till en högre etablering jämfört med ordinarie sfi som inte har yrkesinriktning. Efter 2-4 år arbetar cirka 60 % av de sfx-studerande och ytterligare 20 % studerar. Den sammanlagda etableringsgraden av arbete och fortsatt utbildning är efter 2-4 år omkring 25 % högre för dem som studerat sfx jämfört med dem som avslutat reguljär sfi.

Lärcentrum erbjuder kurser på dagtid, kvällstid och som flex. Det finns möjlighet för eleverna att studera i olika takt och på olika tider under dagen. En yrkesverksam elev har därmed stora möjligheter att delta. Sfi och svenska som andraspråk erbjuds under sommaren.

På Bas får eleverna modersmålsbaserad studieintroduktion och arbetsmarknadsintroduktion. Detta ökar elevernas kunskaper och orientering inför fortsatta sfi-studier, arbetsmarknadsanknytning och medborgarkompetens. En tydlig målsättning är att eleverna ska se sig själva i relation till ett yrke och en arbetsplats och kunna göra kunskapsbaserade framtida yrkesval.

Arbete är ett tema i undervisningen. Exempelvis får elever skriva projektarbete kring framtida yrke. Syftet med uppgiften är att eleven ska reflektera över sina framtida yrkesplaner och vägen dit. På BAS ingår arbetsmarknadsintroduktion som en viktig del av kursen.

Mått, mål, resultat och måluppfyllelse

Följande resultat finns för Lärcentrum i KSLs elevenkät bland elever på sfi samt grundläggande och gymnasial nivå. Medelvärde på skalan 1-5 anges där 5 är högst.

Tabell 6a. Frågor ur elevenkäten Sfi/Sfx

Frågor från enkäten:	Andel elever som instämmer helt eller ganska mycket		
	2016	2015	2014
Sfi/Sfx-studier gör det lättare att få arbete.	4,2	4,0	4,0
Sfi/Sfx-studier gör det lättare att studera vidare.	4,4	4,2	4,3

Källa: KSLs årliga elevenkät i länet.

Tabell 6b. Frågor ur elevenkäten Grund/Gy

Frågor från enkäten:	Andel elever som instämmer helt eller ganska mycket		
	2016	2015	2014
Jag har tydliga mål för mina studier.	4,3	4,5	4,3
Min utbildning ger mig ökade möjligheter till arbete eller fortsatta studier.	4,4	4,5	4,3
Jag är nöjd med den studie- och yrkesvägledning jag har fått.	4,1	4,1	3,9

Källa: KSLs årliga elevenkät i länet.

På grundläggande och gymnasial vuxenutbildning är det fler som är nöjda med studie- och yrkesvägledningen jämfört med föregående år. Majoriteten av eleverna, 4,5, anger att de har tydliga mål för sina studier och att utbildningen ger ökade möjligheter till arbete och fortsatta studier.

På sfi/sfx är 65 % av eleverna nöjda med studie- och yrkesvägledningen på skolan. 9 % svarar att de inte är det medan 26% anger att de inte har träffat en studie- och yrkesvägledare.

På sfi/sfx anger 51 % att de har en individuell studieplan medan 33 % anger att de inte har det medan 16% svarar att de inte vet.

Lärcentrum ansvarar för att eleverna på sfi får en individuell studieplan. Studie- och yrkesvägledning för sfi är en viktig resurs och måste utvecklas på Lärcentrum. Fler ska få möjlighet att träffa en studie- och yrkesvägledare och det är något Lärcentrum måste arbeta vidare med.

Analys

Vi har redan olika värdefulla samarbeten men vi behöver hitta fler samarbetspartners. Vi ser behov av att utveckla arbetet med individuella studieplaner för att fler elever ska förstå och äga den. Med en tydlig studieplan kan samarbetet med andra aktörer bli mer effektivt och målinriktat.

Åtgärder

Under hösten ska arbetet med individuella studieplaner förbättras. Lärcentrum startade under hösten 2014 en sfi BAS-utbildning som är en utbildning för kortutbildade och analfabeter. Utbildningen ger förutom undervisning i svenska bland annat enkel matematik, omvärldskunskap, hälsa/motion samt arbetsmarknadsintroduktion. Järfälla är en av tre BAS-anordnare i länet och kommer att ta emot elever från andra kommuner utifrån en samverkansöverenskommelse.

BAS erbjuder en modell för hur kortutbildade kan få möjlighet att ta till sig baskunskaper som är nödvändiga för att kunna stå på egna ben i samhället. Inlärningen stötts av praktiska moment och modersmålsstödjare. Efter BAS bör en person kunna komma ifråga för praktik, praktiskt basår eller arbete – alternativt fortsätta studera på sfi och/eller grundläggande vuxenutbildning.

Lärcentrum ska också undersöka och eventuellt starta fler former av special-sfi med yrkesinriktning, exempelvis inom vård/omsorg, förskola, personlig assistent, lager/handel eller andra inriktningar.

4.5 Bedömning och betyg

Fokusområden under 2015/2016 för att nå målen inom Bedömning och betyg. Veta sin kunskapsutveckling, på vilka grunder betygssättning sker, veta hur ligger till och vad behöver utveckla.

”Betyg ska grundas på en bedömning av elevens kunskaper i förhållande till uppställda kunskapskrav i kursplaner.” Skollagen 22 kap 21 §

I skolans arbetsplan angav vi följande mål:

1. Sva-vägen – utveckla bedömning och övergångar

Utveckla kunskap om de olika nivåerna – kring innehåll, material, kunskapskrav etc, Sambedömning – betygssättningen ska upplevas som likvärdig och rättvis.

Så här har skolan arbetat för att nå målen inom området Bedömning och betyg

Lärarna synliggör kunskapskrav, lektionsplaneringar, innehåll etc. Att utveckla och förbättra bedömningen och att bli bättre på att motivera betyget är ett ständigt utvecklingsområde där lärarna under året både gått kurs och haft detta som fokus på arbetslagsmötena. Ett tydligt fokus för att säkerställa att eleverna får en rättvis bedömning är sambedömning mellan lärare.

Undervisning och bedömning utgår från styrdokumentet. Lärarna går igenom kurs- och ämnesplaner och kopplar dem till kunskapskraven. Många lärare har också arbetat med att konkretisera kunskapskraven i särskilda uppgifter eller beskrivningar. Inom de flesta ämnen och kurser sker en sambedömning mellan lärare.

Lärare inom olika ämnen arbetar kontinuerligt med att konkretisera mål och betygskriterier för att det ska bli tydligare och lättare för elever att förstå. Lärare har regelbundna utvecklingssamtal med eleverna.

De Pedagogiska forumen träffas en gång i månaden. Under våren har alla lärare gått en kurs i betyg och bedömning från Karlstads universitet. Lärarna har också kunnat arbeta med kursens innehåll under studiedagar under våren. Många lärare har dessutom deltagit i Skolverkets fortbildning kring betyg och bedömning.

I ämnesarbetslagen analyseras olika exempel som grund för bedömning och bedömningssamtal. Nationella prov används i de kurser där de finns tillgängliga. De används som stöd för bedömningen liksom alla andra examinationer eller andra tillfällen då någon form av bedömning av individens kunskaper görs. De nationella proven ger läraren en indikation på hur väl en elev uppfyller kunskapskraven på en kurs eller i ett ämne. Läraren har ett större underlag för att göra en bredare bedömning, men väger då också in det nationella provet.

I de ämnesmässigt blandade ämneslagen, i vilka det förekommer lärare som är ensamma med sitt ämne, har det varit svårare att samordna arbetet.

Några ämnen använder bedömningsmatriser. De presenteras och förklaras under introduktionskurser, lektionerna, de individuella samtalen samt under handledningen. Vidare finns lektionspass då eleverna får jobba med bedömning av elevtexter och diskutera och förklara sina bedömningar.

Lärcentrum erbjuder delkurser i svenska som andraspråk på grundläggande nivå med 7-veckors upplägg och på gymnasial nivå med 10-veckors upplägg. Tidigare erbjud Lärcentrum enbart kurser över 20 veckor. När kurserna nu ges på kortare tid finns en risk för att den formativa återkopplingen kan försämrats. Lärarna själva menar nämligen att det har blivit ont om tid för att genomföra de nationella proven under den kortare studietiden. Kurserna kan dock förlängas efter tio veckor, i händelse eleverna inte klarar av att nå kraven på den utsatta tiden.

Mått, mål, resultat och måluppfyllelse

Nedan redovisas andelen satta betyg under våren 2016 för de olika studievägarna på sfi. Motsvarande siffra för hela 2015 redovisas inom parentes.

	Våren 2016	2015
Studieväg 1A	19 % av eleverna tog betyg	(0 %)
Studieväg 1B	5 % av eleverna tog betyg	(4 %)
Studieväg 2B	22 % av eleverna tog betyg	(17 %)
Studieväg 2C	17 % av eleverna tog betyg	(31 %)
Studieväg 3C	48 % av eleverna tog betyg	(60 %)
Studieväg 3D	33 % av eleverna tog betyg	(60 %)

Andelen elever med godkänt har ökat under första halvåret 2016 på studieväg 1A, 1B och 2B. På 3D är resultatet oförändrat och på 2C och 3C har det sjunkit.

Länssnittet för 2016 redovisas först i juni 2017. Statistik för 2015 finns tillgänglig och redovisas nedan. Andelen elever som avslutar sfi med godkänt har ökat i jämförelse med 2014. Lärcentrum ligger däremot under länssnittet på alla studievägar utom 3C. Lärcentrums egen statistik överensstämmer inte alltid med SCBs varför det finns en svårighet att analysera resultatet.

Tabell 7. Betyg sfi

Variabler	Järfälla			Samtliga kommuner			Stockholms län		
	2015	2014	2013	2015	2014	2013	2015	2014	2013
Kursdeltagare på 1A, andel (%) som fått godkänt			39	34	35	35	29	26	35
Kursdeltagare på 1B, andel (%) som fått godkänt				25	25	28	18	16	20
Kursdeltagare på 2B, andel (%) som fått godkänt		20	20	37	35	36	32	29	32

Kursdeltagare på 2C, andel (%) som fått godkänt	29	19	16	33	34	35	33	34	33
Kursdeltagare på 3C, andel (%) som fått godkänt	50	40	45	35	34	36	32	32	34
Kursdeltagare på 3D, andel (%) som fått godkänt	45	44	38	47	47	47	48	49	47

Källa: Skolverkets statistik

Statistik över andelen elever som avslutar kurs med minst betyget godkänt (E):

Grundläggande vuxenutbildning

	2016	2015	2014
Vårtermin	70 %	99 %	96 %
Hösttermin		83 %	96 %

På grundläggande nivå uppnådde under våren 2016 70 % av eleverna godkända betyg och under hela 2015 91 %.

En förklaring till att resultaten har sjunkit är att Lärcentrum från och med hösten 2015 infört delkurser på de grundläggande kurserna i svenska som andraspråk och att betyg sätts efter varje avslutad delkurs. En delkurs läses normalt på heltid under 7 veckor. Många elever uppnår inte målen på den tiden utan får gå om kursen. Alla elever som går om registreras som ett icke godkänt betyg. Tidigare sattes bara betyg på hela kursen och inte delar av den.

Elever som saknar tidigare betyg från någon av delkurserna genomför under kursstartsveckan test för att kartlägga vilken delkurs de ska börja i. Sedan placeras eleverna i den delkurs som motsvarar deras kunskapsnivå. Lärcentrum startar alltid alla delkurserna både på dagen och på kvällen. Alla elever i en kursgrupp studerar samma delkurs.

Mycket fokus ligger på att tydliggöra mål och kunskapskrav under varje delkurs. Lärarna samarbetar för att säkerställa likvärdig bedömning. Detta arbete ska fortsätta liksom samarbetet kring undervisningen, bedömningen och betygsättningen.

Gymnasial vuxenutbildning

	2016	2015	2014
Vårtermin	62,5 %	84 %	81 %
Hösttermin		75 %	81 %

På gymnasial nivå uppnådde under våren 2016 62,5 % av eleverna godkända betyg och under hela 2015 78,5 %.

Analys

Forskning visar att återkopplingen är en faktor med hög effekt i undervisningen. Som ett led i att ge eleverna konstruktiv och utvecklande feedback har lärarna börjat betona ”samtal i början av kursen” eller tidigare formativa samtal. Eleverna har nämligen i en intern enkät uppgett att de inte alltid förstår hur långt de kommit i sin utveckling mot målen. Av den anledningen har lärarna börjat konkretisera kursmål och kunskapskrav och ha tidigare avstämningssamtal. Eleverna behöver förstå ämnesplanernas innehåll och lärarna måste bli bättre på att kommunicera detta till eleverna samt hur de bedöms. Ämneslagen har kommit olika långt i detta arbete och lärarna menar att de måste bli bättre på att dela erfarenheter med varandra inom kollegiet. Det är också ett av de utvecklingsområden som Lärcentrum skrev fram i sin arbetsplan för 2014/15.

Andelen elever med godkänt i sfi har ökat under 2015 i jämförelse med året innan. Andelen elever som avslutar en kurs med minst betyget godkänt (E) på grundläggande och gymnasial nivå har ökat under våren 2015 i jämförelse med hösten 2014.

På sfi är det prov var sjätte vecka. Proven tar mycket tid att genomföra och tar fokus från den formativa bedömningen.

Åtgärder

Under 2015/16 har undervisningen bedrivits med bibehållen undervisningstid i relativt små undervisningsgrupper. Lärarna samarbetar kring innehållet i de olika kurserna och har under hela året haft fokus på att tydliggöra för elever hur bedömningen av deras kunskaper går till och vad som krävs för olika betyg. Många kurser fortsätter att erbjuda stöd utöver de ordinarie schemalagda undervisningspassen. Skolans Pedagogiska forum och arbetslag har tydligt fokus på att tydliggöra kunskapskraven, formativ bedömning och gemensam bedömning.

Det finns många olika anledningar till att elever inte uppnår godkända betyg i kurserna och många gånger beror det på saker som ligger utanför lärarens möjligheter att påverka. Men det finns alltid förbättringar att göra i en verksamhet för att öka betygsresultaten. Lärcentrum behöver kontinuerligt se över undervisningsformer och pröva nya metoder för att möjliggöra förbättringar av resultaten. Lärarna samarbetar i ämneslag kring de olika kurserna. Mer fokus ska ligga på formativ bedömning. Under året har lärarna diskuterat former för att auskultera varandras lektioner för att lära mer av varandra och för att få igång en diskussion kring lektionspraktiken. Lärarna erbjuder handledning och individuella samtal. Detta tillsammans med arbetet att förtydliga mål samt kursernas innehåll och bedömningsgrunderna i pedagogiska planeringar tror skolan kommer leda till mer lärande och därmed förbättrade studieresultat.

Sambedömning av elevprov sker framförallt i ämnen med fler än en undervisande lärare. Lärare som är ensamma om sina ämnen saknar möjlighet att på skolan diskutera betyg- och bedömningsfrågor samt att sambedöma med andra lärare. Ett samarbete med kommunens gymnasieskolor och vuxenutbildningar i närliggande kommuner behöver undersökas.

Samarbetet kring övergångar mellan sfi, grundläggande svenska som andraspråk och gymnasial svenska som andraspråk behöver utvecklas. Diskussioner behöver föras kring kursinnehåll, betyg och bedömning. En särskild utvecklingsgrupp för detta planeras för kommande läsår.

Forskning visar att återkopplingen är en faktor med hög effekt i undervisningen. Förståelsen för hur långt man har kommit mot målen förbättrar lärandet och resultaten. Skolans Pedagogiska forum (arbetslag) kommer att ha fokus på bland annat undervisningsmetoder och återkoppling. Det är nödvändigt att successivt återkoppla till kursinnehåll och kunskapskrav och bli tydligare med när och på vad eleverna blir bedömda.

4.6 Rektors ansvar

Fokusområden under 2015/2016 inom området Rektors ansvar. Hur har skolan arbetat för att nå målen inom området Rektors ansvar?

Mått, mål, resultat och måluppfyllelse

Redovisning av resultat från uppföljningar utifrån målen, t.ex. från enkätundersökningar eller annat material.

Analys

Lärcentrum har en kompetensutvecklingsplan för verksamhetsåret. Den tittar på övergripande kompetensutvecklingsbehov men även på enskilda personers kompetensutveckling. De allra flesta i personalen tycker att det finns bra möjlighet till kompetensutveckling på Lärcentrum men att vi är dåliga på att sprida kunskap och erfarenheter till varandra. Detta behöver utvecklas. Det har varit en stående punkt på arbetsplatsträffarna att kunna rapportera från kurser och konferenser, men det behöver utvecklas.

Skolans ledningsgrupp i dialog med alla lärare drar upp riktlinjer för de Pedagogiska forumen för verksamhetsåret. De Pedagogiska forumen bedriver sitt arbete utifrån en övergripande målsättning i arbetsplanen.

Åtgärder

Lärcentrum växer och det är viktigt att skolledningen ser till att beslutsvägar är synliga och att det är tydligt i organisationen vilka frågor som behandlas i vilka forum och vem som ansvarar för vad.

Mycket av kompetensutvecklingen på Lärcentrum är kollegial. Kollegialt lärande är en sammanfattande term för olika former av kompetensutveckling där kollegor genom strukturerat samarbete tillägnar sig kunskap och färdigheter. När det gäller övrig kompetensutveckling som olika personer deltar i, måste det finnas en plan för spridning inom ämneslag, pedagogiska forum eller hela enheten.

Lärcentrum har sex förstelärare inom enheten. Förstelärarnas arbetsuppgifter är knutna till ett särskilt undervisningsämne i kombination med utvecklingsuppdrag som i sin tur är kopplat till skolans behov. Förstelärarna har arbetat med att förbereda och leda kollegialt lärande kring betyg och bedömning i de Pedagogiska forumen och lett diskussionerna på studiedagarna.

Förstelärarna samt ledarna för arbetslagen ingår i skolans ledningsgrupp. Ledningsgruppen i dialog med alla lärare har dragit upp riktlinjer för de Pedagogiska forumen för det kommande läsåret. De Pedagogiska forumen bedriver sitt arbete utifrån en övergripande målsättning i arbetsplanen.